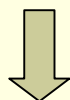

Terve loom püsib karjas kauem. Looma heaolu

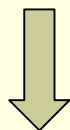
Kalmer Kalmus
Eesti Maaülikool
Tartu 2011

Lähenemine on muutunud

Traditsiooniline
veterinaarmeditsiin

Terve loom

Terve kari

Karjatervise meditsiin

Tootmissüsteem korras

Terve kari

Kas meie poolt pakutud tingimused meeldivad lehmale?

- Keskkond, kuhu inimene on lehmad intensiivseks tootmiseks paigutanud, on sageli ehitatud inimese, mitte lehma heaolust lähtudes
- Karja suurenedes suurenevad ka probleemid

**Kas meie poolt pakutud tingimused
meeldivad lehmale?**

Mida me üleüldse tahame?!

Heaolu mõiste

- Võeti kasutusele selleks, et rõhutada inimese eetilisi kohustusi loomade ees ning muuta loomakasvatust ökonoomsemaks
- Loomade pidamistingimusi hakati reguleerima
- Tarbijatele on oluline, et kasutavad tooted pärinevad tervetelt, heades pidamistingimustes peetud loomadelt

Heaolu mõiste

- On seisund, kus loom on võimeline väliskeskkonnaga kohanema ilma stressi ja sellest tulenevate probleemidega
- Halba heaolu iseloomustavad:
 - Lühenenud eluiga
 - Kasvu ja arengupeetus
 - Sagedased vigastused ja haigused
 - Immuunsuse nõrkus
 - Käitumise hälbed

Lehma heaolu

- Lehmal peab olema võimalus ja Tahtmine puhata (pikali) 11-14 tundi ööpäevas
- Lamav lehm mäletseb rohkem ja toodab seega rohkem sülg (100-300 l päevas) – atsidoosi profülaktika
- Seisva lehma udarast voolab läbi 3 liitrit verd minutis, lamaval aga 5 liitrit minutis – piima produktsioon otseses seoses
- Kõnnib enesekindlalt, näitab innatunnuseid
- Pikad sunnitud seismised vähendavad vere läbivoolu mahtu sõras – tagajärjeks sõrasarve toitumishäired ja sarve kvaliteedi langus
- Lehm ei tohiks veeta lüpsiplatsi ootealal rohkem kui 3 tundi päevas

Looma heaolu hindamine

- Kõike mida me saame mõõta – saame juhtida
- Heaolu taseme hindamiseks kasutatakse loomadel baseeruvaid näitajaid (KKI, vigastused, hirm, surevus) ja mõningaid keskkonna (temperatuur, pindala looma kohta) ning pidamistehnoloogia näitajaid
- Otsene seos on haigestumise ning looma heaolu vahel - registreeri andmeid, analüüsi ja ole aus enda vastu

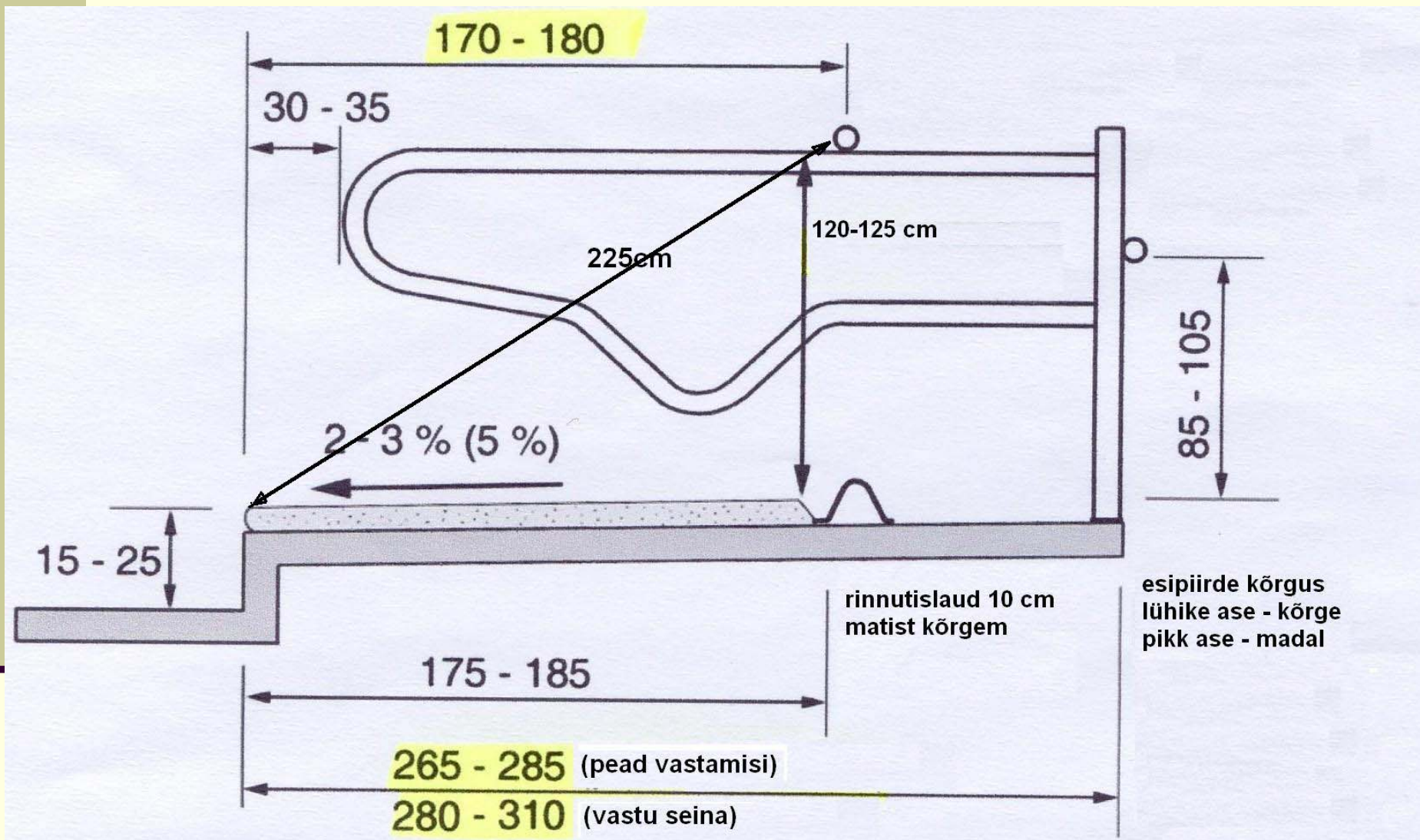
Looma heaolu

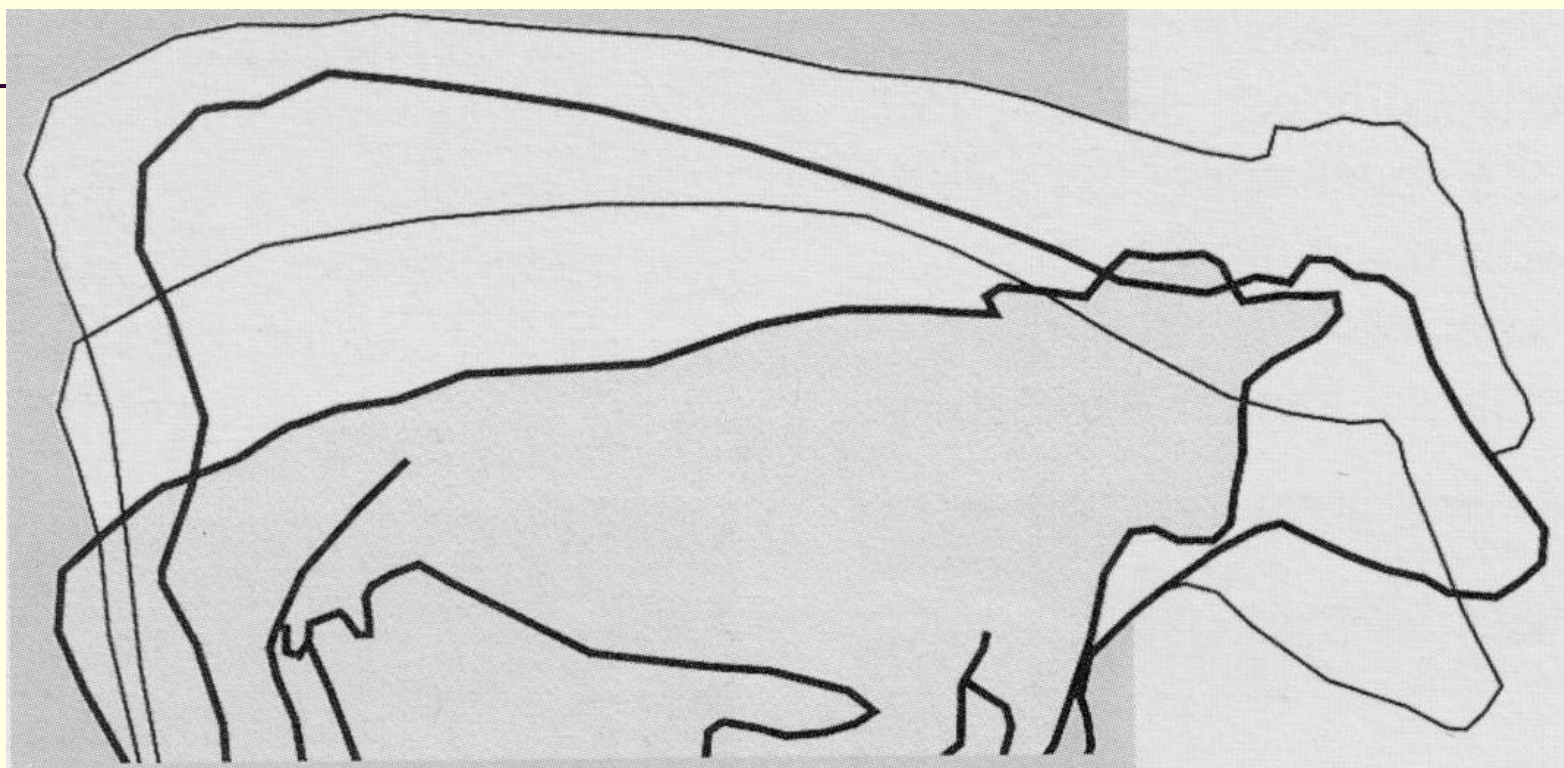
- Riskifaktorid
 - Põrand
 - Puhkease
 - Vahekäigud ja liikumine
 - Loomade käitumine/hierarhia
 - Loomade tihedus
 - Karja hierarhia
 - Mullikate paigutamine karja
 - Liikumisteed

180 cm

45 cm

55 cm

Lehma hügieen

- Riskifaktorid
 - Märg ja läga
 - Nakkusoht
- Eesmärgid
 - Vähendada kontakte patogeenidega ja nakkusallikaga
 - Hoida ära nakkuse sattumist karja

Töökorraldus farmis

- Stressi vähendamine
- Personal

Soovitused:

- Ole karja ajamisel kannatlik, mida vähem kasutad “koeri”, ATVsid, elektrilisi vahendeid, seda vähem jalaprobleeme! Lehma normaalne liikumiskiirus on 45m/min
- Koolita oma personali

■ 45m/min

Loomade käitumine ja liikumine

- Eesmärgid
 - Vähendada loomade omavahelisi ründeid - stressi
 - Vähendada seismisaega
 - Parandada söömise ja joomise tingimusi

Lehma heaolu:

- Batoon peab olema puhas ja terve, ei tohi olla väga abrasiivne aga ka mitte libe!
- Puhkease peab olema õige suurusega ning mugava allapanuga!
- Puhkeasemete arv peab vastama lehmade arvule (+10%), samuti söötmiskohti.
- Vahekäigud õige suurusega, et minimaliseerida agressiivset käitumist!
- Kinnislehmad eraldi!

Lehma heaolu:

- Hästi ventileeritud hooned
- Liigse seismise vältimine söötmise ja lüpsmise juures, lüpsiootealal piisavalt ruumi
- Kohtle mullikaid eriti hoolikalt (esimesed 60 päeva peale poegimist kõige olulisemad)
- Harjuta mullikaid varakult oma tulevase elukohaga (min 5 nädalat enne poegimist)
- Lisa mullikad põhikarja gruppidena mitte üksikult, võimalusel õhtul hämaras

Karja tervise mõiste

- Produktiivloomade pidamise eesmärgiks on säilitada loomade tervis ja toodang kõige efektiivsemal moel, et me oleksime tootmises konkurentsivõimelised (nt. aretusväärtus)
- Loomade tervise ja toodanguvõime säilitamine optimaalsel tasemel, et see ei tooks majanduslikku kahju –

Mitte palju ma toodan vaid palju ma kulutan!

Tekkivad kahjud

Surmlõpe

Enneaegne praakimine

- Toodangukaost tekkivad kahjud
- Lisakulutused ravimitele, teenusele +lisatööjõukulud haigete loomade eest hoolitsemisele

Karjast väljamineku analüüs

- Vajab andmete täpset registreerimist
- Vajab loomaarsti poolt diagnoose
- Vajab farmisisest kokkulepet, et kõik tõlgendaksid andmeid ühesuguselt
- Näide: aasta jooksul praagitakse karjas 21% loomi jalahaiguste tõttu?????
- Vasikate surevus aastas on%, millest 2/3 toimub 1-2 elunädalal jne

Haigustest tingitud kahjud

- Looma heaolust lähtudes PEAB haiget looma ravima
- Ravikulude vähendamine ei tähenda ravimata jätmist ja odavamaid ravimeid, vaid ravi alla sattuvate loomade vähenemist
- Piimafarmides on karja juhtimisega, keskkonna ning loomade heaolu tagamisega võimalik saavutada ravikulude ja “lisandite” miinimumi viimine

Toodang läbi heaolu!

